

Święto Drzewa. Poznaj niezwykły świat drzew

Datum 9.10.2026
Subjekt Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych
Autor Agnieszka Zawada-Piątkowska
Region Polsko
Kategorie Lesnictví a těžba dřeva, Ekologie, Životní prostředí

10 października obchodzimy Święto Drzewa. To dobra okazja, by spojrzeć na drzewa nie tylko jako element krajobrazu, ale także organizmy pełniące kluczową rolę w przyrodzie. Współtworzą leśne ekosystemy, magazynują węgiel, produkują tlen i skrywają wiele zaskakujących tajemnic.

Święto Drzewa to ogólnopolski program edukacyjny zainicjowany przez Klub Gaja. Od 2003 roku organizacja zachęca mieszkańców, szkoły, samorządy, instytucje i firmy do sadzenia drzew, ochrony istniejącej zieleni oraz poznawania znaczenia drzew dla środowiska i klimatu. Tegoroczna, 24. edycja obchodzona jest pod hasłem „Odporni klimatycznie”, które zwraca uwagę na rolę drzew i terenów zieleni w budowaniu odporności na skutki zmiany klimatu.

Drzewa towarzyszą człowiekowi od tysięcy lat. Dają schronienie zwierzętom, wpływają na obieg wody, poprawiają jakość powietrza i pomagają łagodzić skutki zmian klimatu. Choć wydają się nieruchome i milczące, naukowcy wciąż odkrywają nowe fakty dotyczące ich funkcjonowania oraz relacji z otaczającym je światem.

Drzewa mają swoje sekrety

Czy drzewa potrafią się komunikować? To pytanie od lat fascynuje naukowców i miłośników przyrody. Coraz więcej badań pokazuje, że drzewa funkcjonują w skomplikowanej sieci zależności z innymi organizmami. Współpracują z grzybami, reagują na zagrożenia i wymieniają substancje niezbędne do życia.

Osobom, które chcą dowiedzieć się więcej o tym niezwykłym świecie, polecamy podcast „Między Drzewami #23. Czy drzewa plotkują? O komunikacji drzew”, w którym Paulina Król i Szymon Wojtyszyn przybliżają wiedzę o funkcjonowaniu drzew i ich relacjach z otoczeniem.

Każde drzewo zaczyna się od nasiona

Historia życia każdego drzewa zaczyna się od niewielkiego nasiona. Chcemy Wam tutaj przypomnieć o takim miejscu jak Leśny bank Genów Kostrzyca. To miejsce, które skupia najcenniejsze gatunki nasion drzew, tak aby przetrwały one dla następnych pokoleń oraz pomagały w teraźniejszości w momentach nieurodzaju.

Już przed I Wojną Światową stwierdzono, że niektóre z drzew cechują się lepszymi cechami jakościowymi i przyrostowymi. Stanowiło to podstawę powstania nowej dziedziny wiedzy - genetyki leśnej. Zaczęto wybierać i chronić wyróżniające się drzewostany, traktując je jako źródło materiału siewnego.

Leśny Bank Genów Kostrzyca to swoista kapsuła czasu dla polskiej przyrody. Zgromadzone tam nasiona stanowią zabezpieczenie różnorodności genetycznej rodzimych gatunków i mogą zostać wykorzystane w przyszłości do odbudowy cennych populacji drzew.

Więcej o działalności Leśnego Banku Genów Kostrzyca dowiedzie się z filmu „Leśny Bank Genów. Kapsuła czasu”.

Rekordziści i świadkowie historii

Niektóre drzewa zachwycają wiekiem, inne rozmiarami. Najstarsze z nich pamiętają wydarzenia sprzed setek lat, a ich pnie są świadkami historii całych pokoleń ludzi.

W Polsce rosną drzewa liczące ponad tysiąc lat, a wiele z nich objętych jest ochroną jako pomniki przyrody. Warto poznać również niezwykle okazy zgromadzone w publikacjach Lasów Państwowych: „90 drzew. Okazy niezwykle” oraz „Najgrubsze drzewa Lasów Państwowych”.

(Prawie) wszystko o drzewie

Drzewa wydają się dobrze znane, ale kryją wiele fascynujących szczegółów. Każdego roku w pniu przyrasta nowy słój, korzenie współpracują z grzybami i mikroorganizmami glebowymi, a system naczyń transportuje wodę od korzeni aż do korony.

*Drzewa są postrzegane jako organizmy, które w procesie fotosyntezy wytwarzają tlen i pochłaniają dwutlenek węgla. Jak opisano powyżej, zachodzi w nich także przemiana odwrotna – oddychanie, podczas którego wykorzystywany jest tlen, a wydalany dwutlenek węgla. Zbadano, że w procesie fotosyntezy rośliny wytwarzają znacznie większą ilość tlenu niż ta, którą zużywają podczas oddychania. Wynika to z faktu, że fotosynteza zachodzi w nich intensywniej niż oddychanie.**

*Czy wiesz, że zdarza się, że powietrze, które pobierają drzewa, jest skażone wieloma substancjami – cieczeniami, gazami, ciałami stałymi. Wówczas drzewa chorują. Tak jak płuca człowieka, również liście roślin są organami stykającymi się ze skażonym powietrzem. Tysiące szparek w skórcie, umożliwiając wymianę gazową z atmosferą, pozwalają także wnikać zanieczyszczeniom do wnętrza liści.**

Każde drzewo rośnie inaczej

Na wygląd drzewa wpływa nie tylko gatunek, ale również warunki, w jakich wzrasta przez dziesiątki, a czasem setki lat.

*Na wzrost drzewa wpływają nie tylko czynniki genetyczne, lecz także czynniki zewnętrzne. I tak, inaczej rozwijają się osobniki w zwartym drzewostanie, a inaczej na otwartej przestrzeni. Drzewa rosnące w zwarciu mają pnie pełniejsze, lepiej oczyszczone z gałęzi. Drzewa wolno stojące odznaczają się wolniejszym wzrostem na wysokość, większym rocznym przyrostem grubości oraz silniejszym ugałęzieniem.**

To dlatego leśne olbrzymy wyglądają inaczej niż drzewa rosnące samotnie przy drogach, na miedzach czy w parkach.

Lasy pełne różnorodności

Polskie lasy nie są niezmiennie. Zmieniają się wraz z warunkami środowiskowymi, wiedzą naukową i sposobami prowadzenia gospodarki leśnej.

*Struktura gatunkowa polskich lasów systematycznie się zmienia w kierunku zwiększania udziału drzewostanów z przewagą gatunków liściastych. Mimo że w odniesieniu do 1945 r. powierzchnia drzewostanów liściastych wzrosła z 13 do ponad 23%, ich udział jest ciągle niższy od potencjalnego, wynikającego ze struktury siedlisk leśnych.**

W lasach spotkać można również gatunki drzew pochodzące spoza naturalnej flory Polski. Gatunki obcego pochodzenia rosną na 0,26% powierzchni zajmowanej przez gatunki panujące. Są to gatunki introdukowane, wprowadzone przez człowieka świadomie i celowo. Rosną tu poza zasięgiem naturalnego występowania. Wprowadzanie obcych gatunków jest ingerencją człowieka w naturalny układ stosunków ekologicznych panujących na danym obszarze. Zdarza się, że powoduje nieprzewidywalne i niekorzystne zmiany w biocenozach. Przynosi także korzystne skutki, polegające na uprawie nowych gatunków, charakteryzujących się większą odpornością i produktywnością w porównaniu z gatunkami rodzimymi. Drzewa obcego pochodzenia mogą być u nas trwale już zdomowione lub niedawno introdukowane. Gatunki trwale zdomowione to te, które bytują u nas od co najmniej 300 lat, wchodzą w skład naturalnych zbiorowisk, same reprodukują się generatywnie (np. robinia).*

* fragmenty te pochodzą z publikacji „Tego nie wiesz o drzewach”, autorstwa Hanny Będkowskiej, Edwarda Marszałka i Anny Pikus, z którą w całości możecie zapoznać się poniżej.

<https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/swieto-drzewa-poznaj-niezwykly-swiat-drzew>